

Den försynta
Fritänkaren

Nr. 160 September 2007

Femtonde årgångens nummer 9

Innehåll :

En sannfärdig boks osannolika öde (<i>Wladislaw Szpilman</i>)	2
Avstickaren (<i>om en rockkonsert</i>)	3
Shakespearedebatten 92: <i>Fyra försynt logiska frågor</i>	4
Teaterkonferensen	5
Ahasverus, del 71: <i>Hillel</i>	7
Kalender, juli 2007	9
Idealresan, del 5: <i>Inga chocker i Athen</i>	10
Grekland	11
En film	12
Resan till Zanskar, del 1 : <i>Bort från Ingmar Bergman</i>	12
Rehabiliteringsresan, del 9: <i>Två dygn till Darjeeling</i>	14
Konferensresan, del 11: <i>Kort gästspel i Alchi</i>	15
Lycklig resa med komplikationer, del 20: <i>Farväl till Ladakh</i>	16
Jubileumsresan, del 18: <i>Upplösningen</i>	17

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("*Fritänkaren*", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 12.9.2007

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 183

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet i HTML-format jämte andra skrifter på följande adresser: <http://hem.fyristorg.com/aurelio>

www.fritenkaren.se

e-post-adress : lanciai@hem.utfors.se

WSN 1652-0122

En sannfärdig boks osannolika öde

Pianisten och kompositören Wladyslaw Szpilman skrev sin bok om sina upplevelser av Warszawas ghetto och fall direkt efter kriget 1946. För att alls få ut den måste han förfalska den, så att den tyske officer som räddat hans liv i Warszawas ruiner måste göras till österrikare, då det inte gick an i Polen efter kriget att framställa någon tysk i positiv dager hur sant det än kunde vara. Under hela kommunisttiden vägrades den autentiska boken en andra upplaga på grund av de känsliga detaljerna i Sovjetunionens vägran att hjälpa till i det polska upproret i Warszawa. Först mer än femtio år efter dess första och enda upplaga blev den omtryckt, genom att tyskar upptäckte den, översatt den och utgivit den i Tyskland.

Ändå är boken tämligen harmlös. Den tar aldrig ställning utan är konsekvent dokumentär och innehåller inga negativa känslor utan skildrar bara allting rakt upp och ner som det var. Den bär författarens karaktärs enkla stämpel av rakryggad hederlighet i all enkelhet utan choser, helt temperamentslös och nästan torrt saklig, lika ren och klar och neutral som vatten och lika färglös.

När Polanski gjorde sin film några år efter andra upplagan och kompositörens död förhöll han sig nästan bokstavstroget till originalet. Det har knappast gjorts en film som mera troget hållit sig till boken. Bara beträffande ett kapitel har Polanski manipulerat med verkligheten. Han säger inte allt om den tyske officeren Wilm Hosenfeld, som räddade Szpilmans liv.

I boken spelar Wilm Hosenfeld inte piano själv, och det stycke som sedan spelas efter krigets långa tystnad är inte Beethovens Månskenssonat (som i Polanskis film) utan Chopins Nocturne i Ciss-moll (nr 7). Tonarten är dock den samma i båda kompositionerna.

Man får aldrig i filmen veta att Wilm Hosenfeld var lärare till yrket, och boken inkluderar hans mycket intressanta dagbok, som knappast kunde ha varit mera klarsynt och frispråkig i sin entydiga och totala kritik mot den tyska överheten. Därmed framstår Wilm Hosenfeld som en lysande representant för det mycket omfattande inre tyska motstånd mot nazismen som aldrig egentligen fått komma ens till något postumt uttryck. Man påminns ständigt om de sex miljoner judar (och zigenare) som förintades men aldrig något om de miljoner tyskar som likviderades för att de vågade protestera.

När Szpilman och Hosenfeld första gången träffas och Szpilman vågar ställa sin första fråga, då han inte riktigt kan tro på det faktum att en tysk officer faktiskt vill hjälpa honom, ställs hela situationen i blixtbelysning. Szpilman frågar försiktigt: "Är ni tysk?" Och här infaller denna osannolika sannskildrings befriande sanningens ögonblick, när Hosenfeld reagerar högst oväntat våldsamt på frågan:

"Han rodnade och blev så upprörd att han nästan skrek fram sitt svar, som om min fråga hade varit en förolämpning: 'Ja, det är jag, och det skäms jag för efter allt som har hänt!'"

Förgäves försökte Szpilman forska efter Hosenfeld efter befrielsen men fann honom aldrig. När han äntligen fann ett spår av honom hade det fånglägret blivit flyttat. Hosenfeld blev krigsfånge i Sovjetunionen, torterades svårt av sina ryska gestapochefer så att han blev hjärnskadad och dog fullständigt sönderbruten i ett Gulagläger vid Stalingrad 1952.

Då var den polska boken om honom redan glömd och hänvisad till underjorden för 52 år framåt.

Szpilman själv återupptog sin karriär som pianist och kompositör, gifte sig och fick barn. Han gjorde flera symfoniska verk, mycket filmmusik och över 300 sånger och gav mer än 2000 konserter över hela världen. Först vid 75 år drog han sig tillbaka men fortsatte komponera till sin död 2000 vid 88 års ålder.

Avstickaren

– apropå en rockkonsert i Göteborg med 60,000 besökare

Man kunde inte gå i närheten
då oljudet var så öronbedövande
att man blev lomhörd tusen meter därifrån,
och alla boende i området klagade
på sport-arenans orgier i oväsen
som dränkte staden i audiell miljöförstöring,
medan fans-publiken, sextio tusen,
fyllde stadens gator med ölburkar,
tomflaskor och skräp och sönderslagna tomglas
enkom ägnade att ge cyklisterna punktering med.
Naturligtvis var denna tusenfaldiga publik
helt med på noterna och öste på
med samma fylla under drogbesatthets skrån och orgier
som rockgruppen själva föregick med gott exempel i.
Så säger de, att sådana oväsensfyllon
står på samma höga musikaliska nivå som Beethoven och Schubert,
att Franz Liszt, Chopin och Mendelssohn var sin tids rockidoler,
som om dessa mäktade presteras samma oväsen som rockarna,
som lever på manipulerad masspsykos
och ersätter sin brist på musikalitet med tom volym
att spränga allas hörsel med.
Man borde efter 30-talet redan ha förstått
i och med Nazi-tidens masspsykoskultrörelser
att massan är ett lämmeltåg som bara vandrar mot sin undergång
för att förgås och lämna intet efter sig förutom skräp och lik.
Jag beklagar, men jag finner ingen mening med att delta
i förryckta masspsykosers ruljangser,
dagsländsflockars självförbränning genom lågornas berusning,
gräshoppsvärmars nerskitning av samhället
och lyssnar hellre ensam på Chopin och Schubert
i isolering bortanför vår världs larmande dårskaps raseri
än deltar i den universella korruptionen
där blott pengar styr, bestämmer allt,
kör över kvaliteten och gör kvantitetens syndaflod till diktatur.
Jag går då hellre undan för att överleva underjordiskt
än bli medbrottslig i samtids hänsynslösa farddårskaps totala blindhet.
Varför göra livet outhärdligt, när man dock kan göra det uthärdligt?

En läsares kommentar

”Jodå Christian, jag förstår - och respekterar din smak - delar den i mångt och mycket. Min poäng är bara att man bör tolerera ja, t o m respektera även smaker man inte delar. Om 60.000 pers. vill gå på Stones, så låt dem. De har antagligen väldigt roligt. Jag har valet att låta bli och göra vad som roar mig. Jag är inte heller nöjd med sakernas tillstånd i världen, men jag tycker den är minst lika underbar som fruktansvärd. Jag tror att allt förändras, smaker, kvalitetsbegrepp, sanningar, naturligtvis måste vi välja vår egen smak, sanning, kvalitet, men vi behöver inte

demonisera alla oliktänkande, vi kan undvika dem, eller kanske t o m lära något av dem. Ska vi slåss mot alla som vi inte förstår (idioter) blir det inte mycket tid över till allt det trevliga.”

Självklart. Men i det här fallet är det vederbörande som demoniseras, avståndstagaren från de 60,000 hysterikerna, oliktänkaren, som alltså ombedes lära sig något av oväsensrockgruppen och dess 60,000 uppbackare och okritiskt villiga hjärntvättsoffer, som om det hade varit fel att som ensam protestera mot nazismens lika omfattande massmöten, som säkert även de upplevdes som en fest av alla deltagande lättlurade idioter...

Ytterligare belysning av problemet (från en reseskildring)

”Något måste här sägas om denna kombinerade audiella miljöförstöring och hjärntvätt, som man numera nästan aldrig slipper vare sig man stiger in på en restaurang, sätter sig i en buss eller vistas i vilken offentlig lokal som helst. Ju mindre lokalen är, desto värre blir lidandet. Så var det inte alls i Indien när jag reste dit de första åren, och farsoten kommer från väst. De som sätter på denna skräpmusik är unga män som inte märker att de blivit lomhörda av den efter tusentals omtagningar av samma kassetband, varför de hela tiden tenderar att höja volymen utan att någonsin fråga om någon har någonting emot det. I en buss hörs det dåligt fram till förarsitsen där den unge ansvarige konduktören också sitter, varför denne skruvar upp volymen ytterligare. Följaktligen kan ingen i bussen prata med varandra utom de som orkar skrika. Till saken hör att det är ständigt samma band som spelas om och om igen, och jag tvingades höra exakt samma ansträngt klämkäcka lokala discoslagermusik i varje jeep och varje buss jag färdades med, som om alla andra passagerare redan var färdigt hjärntvättade och avtrubbade så till den grad att de blivit likgiltiga. Och så kommer man till denna restaurang och möts av samma helvete men i mångförstorad fasansfullhet i form av själva det ondas ursprung den västerländska hårdrocken.

Vad man måste reagera emot är att tvingas bli utsatt för vad man inte vill höra. För en musiker är det en direkt kränkning av hans innersta allraheligaste. Denna audiella hjärntvätt och miljöförstöring är fullkomligt parallell med den globala miljöförstörelsen.”

Shakespearedebatten, del 92 : Fyra försynt logiska frågor

1. Med så mycket litteratur skriven med så mycket tvivel väckt, med så många frågetecken och så många befogade invändningar mot möjligheten av Will Shakspeare som författaren till *The First Folio* framförda under de senaste 200 åren eller ända sedan man började forska seriöst i Shakespeare-fenomenet, hur kan någon mera ta det för givet att han ensam var författaren?

2. Med Marlowes författarskap obetvivlat, med sina sju dramer som definitivt bereder vägen för den fullt utvecklade Shakespeare-standard, med "Edward II" redan stöpt i den perfekta Shakespeare-formen, och med tidiga pjäser som "*Richard Duke of York*" redan innehållande allt vad som sedan "Henrik VI del 1" bjuder på, hur kan någon undgå att se Marlowe som den möjliga om inte troliga verkliga författaren till Shakespeare?

3. Då de faktiska dokument som berör Marlowes slut, alltså Baines angivarrapport till drottningens högsta styrande råd och likbesiktigaren Danbys

rapport, där Baines ger Marlowe alla skäl till att försvinna, medan Danbyrapporten gör saken till ett mysterium genom alla dess skumma detaljer, hur kan någon undgå att se det hela som en grund och komplot för att låta Marlowe komma undan?

4. Och då han troligen verkligen kom undan, hur kan någon undgå att se det uppenbara att han troligen fortsatte skriva, medan, för att alls kunna tryckas och produceras, han måste låta sitt namn ersättas av ett annat?

Så här skulle det ha kunnat gå till. Nedanstående är ett försök till att fullborda ett pussel genom ett försök att rekonstruera de bitar som fattas. Bilden är inte helt klar, men i stort sett fattas bara nyanser till denna scenariorekonstruktion:

Teaterkonferensen

närvarande:

Earl Edward de Vere av Oxford
Francis Bacon
Christopher Marlowe
Ferdinando och
William Stanley, blivande earlar av Derby
samt
en inbjuden gäst

Konferensen äger rum i slutet av maj 1593.

Oxford Nå, hur ska vi nu åtgärda det här dilemman? Själv vägrar jag befatta mig med saken.

Bacon Det var du som startade hela rörelsen, kusin. Du kan inte frita dig från ansvar.

Oxford Och vad fan skulle du trassla in dig i bråk med myndigheterna för, Chris? Du kunde ha haft allt på det torra och kunnat bära upp hela teaterruljangsen om du inte skaffat dig så gemena fiender.

Marlowe Det var de som bråkade med mig. Jag bad inte om duellen med Bradley. Jag bad inte om bråket i Flushing. Jag bad inte om ärkebiskop Whitgifts inkquisition.

Oxford Det gjorde du visst! Du skrev ju pamfletter mot hela den anglikanska kyrkan!

Marlowe Jag åkte aldrig fast. Ingen vet att det var jag.

Bacon Men din ateistiska föreläsning var ändå att gå farligt långt, Chris. Du visste mycket väl att ingen av någon myndighet i hela landet skulle ha tolererat någonting sådant, då alla myndigheter med kronan och drottningen högst beror med sin ställning helt på den kristna tron.

Marlowe Därför höll jag föreläsningen i smyg och bara inför betrodda.

Bacon Men du måste ha vetat att ryktet måste sprida sig.

Marlowe Är inte det hela vår verksamhet? Är inte allt vad vi skriver 'i smyg'? Har inte ni, Sir Edward, författat varenda pjäs och fått den uppförd i smyg och anonymt?

William Det är det som i mångt och mycket är vårt dilemma, att vi alltid är hänvisade med vår verksamhet till underjordens anonymitet. Men ett värre dilemma är att myndigheterna söker dig, Chris. Vi måste få dig ur farozonen på något sätt.

Ferdinando Han kan väl alltid fly upp till oss i Lancashire.

William Det räcker inte. Myndigheterna med Whitgift i spetsen vill mörda honom med kättaren, landsförrädaren och spionen John Penry.

Marlowe Som är oskyldig.

William Det hör inte hit. De ämnar hänga honom.

Marlowe Är det alldeles omöjligt att rycka honom undan galgen? Jag kände honom väl. Vi delade samma kritik mot kyrkan. Vi var studiekamrater. Jag uppskattade honom alltid.

William Jag beklagar, men det är helt omöjligt att rädda honom. Far har talat med både drottningen och Burghley. Whitgift kräver hans liv.

Ferdinando Vad sägs om följande idé. Låt oss ta hand om Penrys kropp efter hängningen och låta den passera som Marlowes. På så sätt kan vi lätt rycka Marlowe undan inkvisitionsfaran genom att få honom offentligt förklarad som död.

William Det är riskabelt. Ingen får sedan viska ett knyst om att han lever, och han kan aldrig mer bära sitt eget namn.

Bacon Vi får helt enkelt skydda honom och garantera hans säkerhet med vår totala tystnad.

Oxford Då återstår grundproblemet. Vad ska vi göra med alla pjäserna, om inte ens Marlowe längre kan uppbära dem med sitt namn? Mitt namn är uteslutet, liksom ert, Ferdinando och William, då vi är adelsmän. Bacon är i regeringen, så hans namn kan inte heller användas. Du var den perfekta pjäsförfattaren, Chris, och hade kunnat ta hand om alla våra pjäser och ge dem en klassisk status, och så går du och blir angiven för ateism och falskmynteri och homosexualitet och alla världens värsta brott bara för din frispråkighets och tankeskärpas skull av en av dina suspekta vänner inför rikets högsta myndighet! Från att ha varit vårt största hopp har du blivit en katastrof, Christopher Marlowe!

Bacon Ta det lugnt, kusin. Var inte så teatralisk. Du har hamnat i åtskilliga klämmor själv i dina dagar och därför ideligen förvisats från hovet. Du klarade dig bara för att du hörde till landets äldsta adel.

Oxford Men vi har ett problem att lösa! Vi kan inte fortsätta teaterverksamheten och dess fantastiska expansion och möjligheter utan ett enda författarnamn!

William Vi har Chapman.

Oxford Den stofilen! En mossig akademiker! Ingen tar honom på allvar som diktare. Han är bara översättare.

Bacon Jag har en helt annan idé. Jag råkar känna till en ung ambitiös teateramatör från landsbygden som flytt hemifrån från en betydligt äldre fru med för tidigt påkomna barn, tre stycken, och kommit till London för att göra sin lycka. Han är enkel men rättfram och en utmärkt deklamator. Jag har hört honom. Han skulle kunna ta på sig vilken roll som helst.

Ferdinando Du menar att i skydd av hans entusiasm som teaterapa skulle Marlowe kunna fortsätta skriva pjäser och arbeta vidare på de gamla?

Bacon Jag har prövat saken noga och funnit den gångbar.

Oxford Vem är denne amatörskådespelare? Han får inte vara dum, han måste vara absolut tillförlitlig och kunna genomföra den roll vi ålägger honom fullständigt konsekvent.

Bacon Han är pålitlig då han är en säker affärsman. Han kan hålla tyst.

William Vore det möjligt att träffa honom?

Bacon Jag har bett honom komma hit för er bekantskap med honom om ni skulle önska det.

Ferdinando Du måste vara beredd att ge upp ditt namn, Chris, för att låta ett annat kunna föra pjäserna vidare.

Marlowe Vad är ett namn? Sir Walter Raleigh har konsekvent vägrat ge sitt namn åt något av vad han skrivit.

Oxford Han är inte ensam. Så har de flesta av oss gjort.

William Synd att han inte kunde vara här.

Bacon Han vet vad som pågår. Jag håller honom informerad.

Oxford Så får vi då träffa denna hemlighetsfulla hjälpare?

Bacon (reser sig och går och öppnar en dörr) Var så god, William Shakspeare.
(Denne stiger in, en reslig man med klar blick och öppen panna, med en utstrålning av säkerhet, pålitlighet och hederlighet.)

Oxford Så du är vår man. Vet du vad saken handlar om?

Will (till Marlowe) Era pjäser är enastående, Chris Marlowe, och jag beklagar att ni inte kan fortsätta er verksamhet. Jag lånar er gärna mitt namn, om det betyder att ni kan fortsätta skriva åt oss.

Marlowe Du ser ut som en så sällsynt person som jag skulle kunna samarbeta med och lita på.

Will Jag står till ert förfogande av tacksamhet för er konst.

Ferdinando Saken verkar vara klar.

William Ja, jag tror att vi har löst problemet.

Bacon Då är det bara att sätta planerna i verket och organisera övergången. Vi måste få drottningen med på noterna. Ni måste övertala er far, Ferdinando och William. Drottningen får fixa fram en lämplig likbesiktigare som får ombesörja formaliteterna. Marlowes död måste bli juridiskt vattentät.

Oxford Detta är en bättre intrig än någon av våra pjäser.

Bacon Det kanske blir en pjäs en dag.

Oxford Efter min död i så fall, och efter allas vår död. Vi ger Marlowe mandat att skriva alla pjäser utom den.

Bacon Vad sägs, Marlowe? Är du med?

Marlowe Självfallet.

Bacon Någon emot? Master Shakspeare?

Shakspeare Om bara pjäserna kan fortsätta produceras är jag säker på att företaget måste bli enbart framgångsrikt.

William Kan vi räkna med drottningen?

Oxford Hon älskar teatern. Hon vill inte förlora den.

Bacon Du har fullkomligt rätt, kusin. Ingen är säkrare som vår garant än drottningen, då teatern håller på att bli vår regerings främsta propagandainstrument.

Ferdinando Alltså är vi alla överens. Tack och lov för det! Du klarar dig, Marlowe. (slår honom på axeln) Du kan i mera lugn och ro än någonsin fortsätta på dramatiseringen av rosornas krig.

Marlowe Det är det enda jag begär: att få fortsätta dikta i fred.

Oxford Det är vi alla intresserade av att du gör.

Bacon Konferensen är avslutad.

(De bryter upp under hjärtliga och mera avslappnade former.)

Detta försök till rekonstruktion av hur Shakspeare etablerades grundar sig först och främst på det faktum, att Bacon var den enda av 'Shakespeare-kandidaterna' som hade förbindelser med familjen Shakspeare i Stratford.

I nästa nummer lämnar vi Shakespearedebatten för att koncentrera oss på årets Bokmässan.

Ahasverus minnen, del 71: Hillel.

Enda sättet att förstå en historisk person rätt är att förstå hela den tid som han levde i. Tiden är ej timmar, minuter, dagar och år. Tiden är en allestädes närvarande ande som oavbrutet förändras. Ibland hittar tiden på något stort varvid stora världsskeenden utspelar sig, och ibland står tiden stilla varvid mänskligheten åtnjuter hundraårig fred. Alla människors liv ligger i tidens hand, som ständigt utsätter dem för nya idéer, nya politiska omvälvningar, nya moden och nya rätts-

och moraluppfattningar. Tiden är den osynliga ram och begränsning för allt liv vars namn är Gud.

Jesus var ej ensam. Han var ej det enda uttrycket för sin tid. Herodes den store var ett annat liksom kejsar Augustus, och framför allt har historien tenderat att bortse från de av Jesu samtida som var lika mycket judar som han själv och utan vilkas föredömen Jesus aldrig hade kunnat bli kristendomens instiftare. Den främsta av Jesu samtida föregångsmän var den gamle helige Hillel.

Denne man, som vid Jesu födelse redan var sjuttioårig, var en ovanlig man i Israel. Han var en profet men helt fri från den extatiska hänsynslöshet i sina profetior som utmärkte sådana negativa olycksprofeter som Jeremias, Amos, Hesekiel och de flesta av de största, som mest bara predikade Guds hat och vedergällning för Israels synder. Men Hillel var kanske den mest konstruktiva av alla Israels profeter. I sin konsekventa ödmjukhet, moraliska fläckfrihet och fromma klarsyn liknar han mest Jesus Syraks son och ingen annan.

Hans ställning var den mest upphöjda i Israel som patriark och ordförande för sanhedrin i femtio års tid. Ändå förblev han alltid den ringaste, ödmjukaste och anspråkslösaste av alla. Han sade, att han hade känt sig upphöjd så länge han varit ensam, fattig och obemärkt, och att han kände sin offentliga upphöjelse som sitt livs hemskaste förnedring, vilken han fann sig i bara för att ingen annan i Israel kunde axla bördan av religionens högsta auktoritet.

Han såg ut som vem som helst, och visste man inte vem han var kunde man ta honom för en skum luffare. Men så fort man inlät sig i samtal med honom fick man respekt för honom för resten av livet, ty han var i sanning helig.

Jag mottog tidvis undervisning av honom vilket även den unge Jesus gjorde innan han försvann in i esséernas sekt nere vid Döda Havet. Han invigde Jesus i många av sina hemligaste tankar och önskade göra Jesus till sin främsta lärjunge, men i sista ögonblicket uppstod det en schism mellan dem, och Jesus drog söderut. Han var då i ynglingaåldern. Och efter det sade den gamle kloke Hillel till mig:

"Må man se upp med denne man. Han ensam är i stånd att förgöra allt vad jag har byggt upp och hela Israel. Jesus från Nasaret lider av den enda mänskliga svaghet som jag alltid har fruktat hos mina elever, nämligen hybris. Jesus är född med makt, och ingenting är farligare för Israels helighet än makten."

Den vördnadsvärde Hillel hade satsat mycket på den unge överbegåvade Jesus. Jag tror att han delgav Jesus ensam sina innersta och största drömmar och planer för framtiden om att judendomen skulle bli hela världens enda religion. Jesus sade senare själv detta till mig.

"Vår lärare Hillel var den första jude som har vågat drömma om att omvända alla jordens människor till judendomen. Hans dröm var vacker men orealistisk, ty en icke-jude kan aldrig smälta Moselagens alla stränga föreskrifter. Endast omskärelsen skulle bereda ett oöverstigligt hinder för alla greker och romare."

Jag glömde aldrig den älskade Hillels varning till mig. Någon månad innan den originelle nittioåringen gick till sina fäder var han alltjämt mera klartänt än någon annan och sade till mig:

"Min älsklingslärjunge var Jesus från Nasaret, min egen son Gamaliel och min närmaste adept Jochanan ben Sackai är ingenting mot honom, men han ensam, den mest gudabenådade jude som någonsin fötts, kommer att förråda min lära, hela Torahn och sitt och sin Guds eget folk. Jag ber dig att vaka över honom och följa med vad han gör, ty jag ser att hans väg leder ner i mörkret."

Och sålunda blev jag en av Jesu verksamhets noggrannaste åskådare.

Jag var inte förvånad över den känslige Hillels kritiska rädsla för Jesus. Jag kände ju till denne Jesus horoskop. Han hade ju Merkurius, Venus och Saturnus i retrograd och Saturnus dessutom i Fiskarna. Vilken planetställning kan vara fatalare än en retrograd Saturnus i Fiskarna?

Jag tänker inte bereda vetenskapen den glädjen att avslöja när exakt Jesus var född. Den kristna tideräkningen är en lögn liksom hela den etablerade kristendomen: fastän världen firar Jesu födelse klockan 0.00 den 25 december börjar den kristna tideräkningen först veckan därefter. Alltså skulle Jesus, enligt kristen tideräkning, ha fötts den 25 december år 1 före Kristus, vilket blir ännu mer absurt när man tar i beaktande att Herodes den store, som spelade en viktig roll vid omständigheterna kring Jesu födelse, år 1 före Kristus redan hade varit avliden ett antal år. Vetenskapen anser i allmänhet att Jesus måste ha levat från år 5 före Kristus till år 30 efter Kristus och avlidit vid en ålder av 33 och ett tredjedels år. Vetenskapen får tro vad den vill, men den kan aldrig veta något.

Jag har nämnt, att min far kom fram till att Jesus föddes just som vårdagjämningpunkten övergick från Väduren till Fiskarna. Den astrolog som vill roa sig därmed kan ju försöka räkna ut Jesu födelsedag med stöd av den utgångspunkten, men var går gränsen mellan Aries och Pisces? Geografiskt är ju Pisces en nästan dubbelt så omfattande stjärnbild som Aries, medan den traditionella astrologin räknar med en exakt storlek av 30 grader för varje stjärntecken. Vilka principer min fader följde och vilka jag alltid har följt ämnar jag aldrig avslöja.

Den etablerade kristendomen med alla dess avarter och ismer, katolska dogmer och protestantiska utsvävningar är från grunden till tornet byggd på lösan sand och måste med tiden duka under, och dess fall skall bli stort, och jag kan inte hjälpa den. Det har jag aldrig kunnat. Och även om jag gav den en enda stabil uppgift, som till exempel Jesu exakta födelsemoment, så skulle det lika litet gagna kristendomen som Johan Hus och Giordano Brunos alla konstruktiva initiativ. Det enda jag kan göra är att som alltid fortsätta beröva kristendomen några få av dess myriader av falska illusioner, som till exempel den om Betlehems stjärna, som ingen annan stjärna var än den strålande Sirius, som ju alltid blir iögonfallande på kvällshimlen under den mörka årstiden vintern.

Ingen sentida legend om Jesus är sannare än Dostojevskijs legend om Storinkvisitorn, som ju av fullt logiska skäl i den etablerade kristendomens namn endast kan korsfästa Jesus på nytt om och när han kommer tillbaka.

Kalender, september 2007

- 3 40 år sedan Sverige gick över till högertrafik.
- 4 100-årsminnet av Edvard Grieg (eg. Greig)
- 6 Markis de Lafayette 250 år, deltagare i amerikanska frihetskriget och ledande fransk revolutionär (rojalist).
Britt Ekland 65 år (Mrs. Peter Sellers).
- 8 Richard Lejonhjärta 850 år.
- 14 80 år sedan Isadora Duncan och 25 år sedan Grace Kelly omkom i bilkrascher.
- 15 90 år sedan Alexander Kerenskij utropade Ryssland till republik.
- 16 30-årsminnet av Maria Callas.
- 20 50-årsminnet av Jean Sibelius.
- 25 Sir Colin Davis 80 år.
Kataloniens autonomi fyller 75 år.
- 26 320 år sedan Parthenon bombades sönder efter att ha stått oskadat i 2100 år.
Nya Zeeland fyller 100 år som egen stat.
50 år sedan premiären på "West Side Story".

Idealresan, del 5: Inga chocker i Athen.

Järnvägsrestaurangen i Komotini var rena frosseriverkstaden. Festen pågick där hela kvällen, medan det oupphörligt tillströmmade nya gäster. Larmet blev alltmer öronbedövande. Vem kunde tro det om denna lilla håla närmare bulgariska och turkiska gränserna än Grekland? Stämningen blev bara högre hela tiden. När jag måste gå för att ta mitt tåg klockan ett på natten höll de fortfarande på för fullt. Ändå var det bara en vanlig måndag.

Det var kallt i Thessaloniki, och det regnade. Tåget jag skulle vidare med därifrån stod stilla utan lok och utan belysning. Ändå tog folk plats i det. Avgångstiden passerades, men folk satt kvar fastän ingenting hände. Då och då gjordes det krampaktiga försök att få i gång belysningen. Så kom en stöt som gav nästan alla *whiplash*skador. Loket hade kommit. 50 minuter försenat kom tåget i gång.

Förvånansvärt nog lyckades tåget återhämta den förlorade tiden, och Athen nåddes nästan punktligt klockan 2. Vid Oenoe en timme från Athen klarnade skyarna, och solen bröt fram. Det var första gången på hela resan som det blev fullkomligt klart. Athen hälsade mig välkommen.

Med darrande steg nalkades jag mitt gamla vandrarhem. Skulle allt vara fullt, som det en gång var? Skulle de kräva medlemsintyg, som de gjorde förr i tiden? När jag steg in satt min väninna den tyska matronan och tronade vid receptionsdisken. Jag slappnade genast av. Ingenting hade förändrats. Jag fick genast en säng och kunde känna mig i fullkomligt trygga händer.

Återstod det sista provet. Skulle min gamla restaurang finnas kvar? Ingenting är jag rädd för utom förändringar, som jag ständigt bävar i skräck för, i synnerhet när jag är ute och reser och man vanligen råkar ut för vilka högst oväntade chocker som helst.

Jag rundade ett gathörn, en del av längan var tillsluten, men där bortom låg min restaurang. Allt fungerade normalt. Inga chocker i Athen den här gången hittills.

Mina tre rumskamrater var från Japan, Peru och Tyskland. Tysken och japanen var snarkare, men de var förvånansvärt kompatibla och väl synkroniserade, ty de snarkade i takt, så att det pågick en ständig jämn dialog hela natten mellan den enas timmerdragningar och den andras visslingar. Den ena förde ljud när han drog in, den andra när han blåste ut. De kompletterade varandra perfekt.

En kvinnlig kirurg var från Ceylon men bodde i Calgary, Alberta, Canada, men hade växt upp i London. Hon reste land och rike runt för att, som hon sade, samla på sjukhus. Hon vistades aldrig i Indien eller Ceylon under tiden 1 april till sista september. Canada ansåg hon att var fullkomligt tråkigt, medan hon bara hade gott att säga om Sverige, där hon hade varit: "goda människor, god mentalitet, ett idealiskt land". Dock hade hon även där trakasserats för sin hudfärg. En dam i en buss hade vägrat låta henne sitta bredvid sig. "Jaså, är du drottningen av Sverige?" frågade kirurgen. "Ja," svarade damen avvisande. "Då är det bäst du sitter ensam," sade min dam.

Hon hade ingenting gott att säga om England, som hon i princip dömde ut. Med sin färgade hy hade hon ett brett register av rasismerefarenheter från hela världen. En gång hade hon fått en förfrågan om det kunde vara riskabelt att få ett kinesiskt organ inplanterat. Hon hade svarat: "Jag har genomfört transplantationer i hela världen mellan alla raser, och ännu har jag aldrig sett någon rasbeteckning ingraverat på något organ."

Doktor Sandy var på överraskande gott humör. Som vanligt utdömde han hela EU och särskilt Eurons förödande konsekvenser: "Nu har också Rumänien och Bulgarien fallit för den allt uppslukande amöban EU:s Orwellska polisstats överhöghet, som alla inbillar sig att är något värt att krypa och fjäska för, medan det

bara är korrumpade bankirer och byråkrater." En oroande trend i Bulgarien hade faktiskt varit många goda och billiga kaféers och restaurangers försvinnanden till förmån för trista bankkontor. Karamanlis betecknade han som en korrumpad och maktgalen fascist/kommunist (samma sak enligt honom) medan han respekterade förre premiärministern Simitis. Bush menade han dock att var världens största katastrof, en mening han knappast är ensam om, medan han vågade hoppas på Hillary Clinton, som åtminstone visste vad hon ville. Irakkriget var rena orgien i kroniska misslyckanden, av vilka det första hade varit att låta oljegirighet och prestige, chauvinism, okunskap och krigshysteri köra över diplomatin. Han berättade mycket intressant om den i exil i London varande kung Konstantins syster i Iran men betecknade Grekland som världens mest korrumpade land efter Sierra Leone. På tredje plats kom Italien. Det var ett nöje att höra på honom.

Han tyckte inte om min skrällhosta, som jag importerat från Sverige, då min sista vecka där saboterades av den minst välkomna av alla gäster, en helt förödande förkylning, och i vanlig ordning ifrågasatte han hela min resa: "Hur kunde du ta en sådan risk att med en sådan förkylning fara hemifrån på en Balkanresa?" som om Balkanhalvön var det mest ohälsosamma jag någonsin kunnat ge mig i kast med. Jag bedyrade fåfängt för honom att jag i stort sett var mycket friskare än för ett år sedan. "Jag skulle inte tro dig om jag inte var det också," sade han.

Vi måste emellertid sitta inomhus, ty det var blåsigt och kallt i Athen även om det inte regnade. Det var bara tio grader, och det var få uteserveringar som fungerade. Detta var den 28-e mars. Den 29-e var allting som en omvänd hand: solen strålade, alla utekaféer fylldes fullständigt, folk klädde av sig, och man började se shorts och bara skuldror. Detta var om något vårens definitiva ankomst och entré i Athen.

Grekland

Jag drömde alltid om den glömda civilisationen,
som begravdes levande med all sin härlighet,
sin explosiva dynamik, sin rena idealism,
sin plötsligt uppenbarade perfekta realism och skönhet,
som exploderade i konst, arkitektur, litteratur
och vetenskap, som föddes med logiken och kritiken,
konsten att ifrågasätta allt och aldrig upphöra med undersökning,
aldrig ge sig i nyfikenhetens krav på tillfredsställelse,
sundhetens avståndstagande från självgodhet och hybris,
vilket gav oss nog den enda civilisation baserad på filosofi.
Jag gav ej någonsin upp mina rötter i antikens Grekland
men var alltid trogen dess spirituella djup
för att en dag få komma hem tillbaka och uppleva
att det ännu levde kvar och mera inspirerande än någonsin.
Och det finns alltid kvar, mitt favoritland i Europa,
med sin oförgämliga spiritualitet och gnista av genialitet,
som alltid revitaliserar och skall påminna Europa om
att Europa uppstod där i Grekland, liksom hela skapelsen,
ifrån en myt. För mig är detta det essentiella
med mitt Grekland, denna kreativitetsmentalitet
som alltid skall vibrera där i luften i seren vitalitet,
som jag skall dela och förbli en del av alltid
för att bära facklan vidare varthän jag än må resa
bort på evighetens irrfärd oberoende av tid och rum.

En film

En film måste i alla fall här flyktigt beröras i förbifarten i brist på andra, nämligen den senaste fantastiska filmatiseringen av den engelska klassikern "*De fyra fjädrarna*" av A.E.W.Mason (1902), en för övrigt tämligen okänd författare; men denna berättelse om feighet och mod och en gränslös vanära som besegras av en ännu högre heder är en outslitlig klassiker som filmatiserats flera gånger. Regissören denna gång är samma indier som gjorde "*Elisabet*" med Kate Blanchett och "*The Bandit Queen*", en bländande begåvning med ett överväldigande sinne för färger och färgstark dramatik. Den senaste filmatiseringen av romanen var med Beau Bridges och höll den också men var betydligt blekare mot denna mera magstarka dramatisering, där framför allt scenerna från Sudan och det hemska kriget där mot *mahdin* har återgivits med en oförglömlig realistisk skärpa.

Historien handlar om fyra kamrater som skickas ut i ett krig i Sudan som nästan bara kan sluta illa, och en av dessa fyra är nyförlovad och vägrar lyda order. Han vill stanna hemma. Han stämplas som feg av kamraterna och även av fästmän. Han degraderas och får avsked från armén men beger sig på eget bevåg ner till Sudan för att återvinna sin heder, vilket han gör genom att rädda den ena efter den andra av sina kamraters liv. En av dem blir blind, och han är romanens intressantaste karaktär, då han övertar den förlorades fästmö, som alla tror att är död, men den blinde vännen ensam känner igen honom när han kommer tillbaka. I den förra filmversionen spelades han av Robert Powell ('Jesus' i Zeffirellis storfilm) och var där liksom här filmens bästa roll. En storslagen äventyrsfilm med djupare undertoner om heder och samvete, där vapenvägrarens dilemma för första gången i litteraturen ställs som anklagare mot kriget och våldets berättigande – alla hans tre vänner råkar illa ut, medan bara han lyckas överleva med sin själ och integritet oskadda.

Resan till Zanskar

Del 1 : *Bort från Ingmar Bergman.*

Resan kunde inte ha inletts mera ypperligt än genom att min förra Indienresans reskamrat Halvar erbjöd mig sitt hem som övernattningsställe som strategiskt utgångsläge inför bussfärden ut till Landvetter, då han bodde strax ovanför busshållplatsen vid Korsvägen. Alternativet hade varit en sömnlös natt, en promenad genom öde gator klockan 5 på morgonen och utslagenhet från början. De senaste dagarna i Göteborg hade varit fruktansvärt påfrestande genom kvalmig fuktig hetta som omöjliggjort allt arbete, då fingrarna klibbade sig vid tangenterna och papper man skrev på blev läskpapper. Sista dagen hade som vanligt varit extremt stressig då det gällde att hinna med allt utan att man hann med någonting. Denna situation hjälptes inte upp av uteblivna möten (där man väntade och förlorade tid förgäves) och saboterande regnskuror som omöjliggjorde jobb man lovat ställa upp med, som gräsklippning och pianoflyttning. Dessa företag fick anstå till senare efter min avresa med andra kamikadzepiloters hjälp.

Jag hade kommit över en ovanligt billig resa redan i juni för bara 5300 kronor med Finnair och mellanlandning endast i Helsingfors. Jag hade inte flugit till Helsingfors sedan 1959 och 1977. Med mig på resan som en annan kamikadzepilot hade jag dessutom fått en dam som anmält sig frivilligt och aldrig varit i Indien tidigare, en värmäländska och väninna till Lisbet, som ju också bestått mig förra resans värmäländska reskamrat Halvar. Gick det så gick det, så det var bara att tacka och ta emot, och det gick ju bra förra gången.

De paranoida bestämmelserna på flyget hade lättats så långt att man nu fick inhandla en flaska på flygplatsen och få den med sig hela vägen fram även genom en mellanlandning utan att berövas den med våld och få den uthälld i vasken, om man höll den i en förseglad förpackning och alltså inte tillät sig någon sup på vägen. Fulla passagerare hade tydligen blivit ett problem i flygtrafiken, som om det inte räckte med fulla piloter.

Annars blev flygresan angenäm mycket tack vare Kerstins angenäma sällskap. Hon hade arbetat som polis i tjugo år (radiobilförare) men tidigt ådragit sig ett förödande tinnitus av okänd anledning (ständig brandvarnare på båda öronen), varit gift och haft två söner men tvingats avgå med pension i förväg på grund av allvarliga stresssymptom. Hon hade hjälpt Lisbet till hennes första kolonistuga vid Slottskogen, och den vägen hade vi träffats. Lisbet hade ju ständigt imponerat på hela sin omgivning genom sina talanger som socialt geni.

Det blev tack och lov mycket rödvin på flyget, vilket förkortade de sex timmarnas sardinburkssittande till Delhi avsevärt. Vid mellanlandningen i Helsingfors (med endast tre timmars väntetid) förbryllades vi av ett flyg som skulle gå till Billund, ett helt okänt ställe för våra geografiska kunskaper, och mysteriet accelererade med att det dessutom utmärktes av "Partille" bredvid som närmare förklaring. Varken Kerstin eller jag kände till någon flygplats Billund vid Partille. Flygbeteckningen var den enda med sju bokstäver/siffror (alla andra hade sex eller fem) och inleddes med JXX. Det verkade rent nonsens, vi misstänkte något datorfel, men flyget till Billund gick faktiskt om dock 3_ timmar försenat och försvann från monitorerna, vilket tycktes bekräfta "Billunds" existens vid Partille. (Senare såg vi dock markeringen "Partille" även vid flyg till London och New York, varför vi drog den förnuftiga konklusionen att det helt enkelt måste betyda något liknande "avgång" på finska.)

I Delhi vid framkomsten till midnatt var det 33 grader varmt, och vi möttes av musik i högtalarna av Tjajkovskij (första pianokonserten), Mozart (en annan pianokonsert), Gershwin (*Rhapsody in Blue*), Hubert Bath (*Cornish Rhapsody*), Grieg (pianokonserten), Beethovens månskenssonat, Saties gymnopedi och annat sådant. Det hade aldrig hänt förut. Det kändes som ett befriande välkomnande i synnerhet i beaktande av vad vi lämnat bakom oss.

Ingmar Bergman hade ju dött, och ända sedan det hände hade TV dagligen påmint om hans filmer, varvid många känt sig förpliktade att se dem och lidit outhärligt. Man kommer inte ifrån att hans bästa filmer är mycket bra, som "Gycklarnas afton", "Sommarnattens leende", "Nära livet" (hans kanske allra bästa film), "Det sjunde inseglet", "Jungfrukällan", "Smultronstället", "Nattvardsgästerna", "Persona", "Trollflöjten", "Höstsonaten" och "Fanny och Alexander", medan man heller inte kommer ifrån att han ohjälpligen upprepar sig hela tiden, sjukligt ältar och frossar i det morbida och för det mesta är olidligt långsam. Alla sunda människor jag träffat som känt sig skyldiga att ägna Ingmar Bergman sin uppmärksamhet hade i regel efter ett tappert försök att se en film nödgats stänga av den efter fem minuter på grund av dess överviktiga tunga självupptagenheter. Kerstin var inget undantag. För att nämna några exempel på hans värsta filmer bör man kanske glömma "Tystnaden", "Skammen", "Vargtimmen", "Såsom i en spegel" (hans första sjuka film), "Viskningar och rop" och "Scener ur ett äktenskap" bland alltför många andra.

Vi tog en taxi in till staden redan klockan 2 och kom på en buss till Chandigarh klockan 3. Klockan 9 var vi där och tog en buss till Kullu, som nåddes klockan 18. Sedan återstod den sista etappen, de sista fyra milen till Manali, i en mycket liten överfull buss med skrällande indisk popmusik i högtalarna – den värsta hjärnstress som finns. Vi kom fram strax efter skymningen klockan 20.

Sjutton timmar hade bussresan tagit efter en 11 timmars flygresan med 3 timmars väntan i Helsingfors. Flykten från Ingmar Bergman till Manali hade tagit 35 timmar.

(I nästa nummer: *Förtviolade besvikelser*)

Rehabiliteringsresan, del 9: Två dygn till Darjeeling.

Precis allt som hade kunnat gå fel gick fel under den hemska tågresan till Darjeeling. Jag hade en underslaf, och fönstret intill den gick inte att stänga ordentligt, så man fick ligga i svidande kallt drag hela natten. Så började det.

Efter Gorakhpur blev förseningarna ständigt värre, och jag var dåraktig nog att falla för frestelsen att ta en middag på tåget, och den gav mig genast all min huvudvärk tillbaka och smakade vedervärdigt. Sedan kom den andra förfärliga natten.

Man visste ju som vanligt aldrig när den rätta stationen för tågbytet skulle dyka upp, man visste bara att det var rätt snart efter Muzaffarpur, så man satt uppe på nålar och väntade på Muzaffarpur, som aldrig kom. Under tiden kom myggorna in i tåget och bet överallt på fötterna. Tåget var som vanligt överfullt, så att sex sittplatser upptogs av elva. Några undantag var dock trevliga nog att kunna engelska.

Identifieringen av stationerna underlättades inte av att varenda en verkade döda av strömavbrott. Den ena efter den andra var helt mörklagda. Till slut kom dock äntligen Muzaffarpur, som kunde identifieras genom att en stor familj (på sju personer och tre generationer) kom ombord där och körde bort alla andra som suttit på varandra i min avdelning.

Jag frågade dem efter hur många stationer Barauni kom efter Muzaffarpur. De sade fyra, konduktören sade 12. Det visade sig vara åtta. Men då infann sig skräckscenariot: klockan var då fyra på natten, och mitt tåg hade kommit fram två timmar för sent. Mitt anslutningståg hade avgått för länge sen.

Jag vände mig till den enda anställda på stationen som tydligen kunde engelska. Han sade att nästa tåg skulle komma klockan fem. Det var bara att vänta så länge och hålla sig vaken. Under tiden fixade min man min biljett, så att den skulle gälla för det tåget. Men jag fick ingen platsanvisning.

Tåget kom, och det fanns ingen plats. Jag försökte i ett flertal vagnar. Varje gång jag hittade vad som såg ut som en ledig plats blev jag förr eller senare bortkörd därifrån. Jag blev utkörd från den ena vagnen efter den andra. Så anropade mig någon från ett fönster. "Finns där en plats att sitta?" frågade jag. De satt där tre personer på två platser, men de svarade ja. Naturligtvis bröt jag mig genast in i den vagnen.

Det var en sympatisk ung man som reste med sin mor som sålunda räddade situationen för mig, så att jag åtminstone kom på tåget och fick sitta. Knappt hade tåget satt i gång så inleddes gryningen, så det var ändå inte någon idé att försöka sova mer den natten.

Det blev den vanliga överstökiga tågresan upp till Barsoi, där tåget plötsligt tömdes på folk när det var någon timme kvar till New Jaipalguri. Förra året hade jag överraskats av de första två transvestiter på tåget jag någonsin hade sett i Indien, men det här året var de sju. En av dem var ofattbart vacker, men de andra var förskräckliga och mer eller mindre galna. De tiggde pengar av passagerarna, som frivilligt gav dem, som om de tillhörde en särskilt helig kast. Även andra tiggare förekom, handikappade barn som hasade sig fram, blinda sångare med ett barn att leda dem, unga flickor som uppträdde som vokalister ackompanjerande sig själva på trumma, en blind flöjtist, och andra.

På toaletten hade någon bajsat på golvet just på det ställe där man måste stå när man ville tvätta sig i lavoaren. Det förekom flera galningar på tåget. Den växande medelklassen i Indien har medfört en skenande narkotikamissbruksstatistik (av kokain och heroin), en ny klass eller kast av transvestiter och parasiter och, för första gången i Indien, välfärdssjukdomar.

Tåget nådde New Jaipalguri klockan halv fyra på eftermiddagen. Jag skyndade mig genast att skaffa mig en jeep till Darjeeling. Naturligtvis var det för sent på dagen. Det var omöjligt att hitta åtta personer till Darjeeling den tiden att fylla en jeep med. Enda alternativet var att betala för åtta personer: 800 rupier. Det sved, men jag kom iväg upp till Darjeeling de åtta milen före kvällen. Därmed hade resan Naini Tal – Darjeeling tagit precis 51 timmar med två nätter mest utan sömn och utan någon riktig mat på vägen – tågets middag hade varit rena soprenset. Dessutom hade man plundrats vid framkomsten genom *force majeure*.

Men Darjeeling var sig likt, mitt gamla värdfolk tog hjärtligt emot mig och kände igen mig, jag tog en middag på gamla *Kunga* som plåster på alla sår där vi också alla kände igen varandra, så det var som att finna alla sina gamla familjer igen. Det var bara att känna sig hemma, hoppas på gott väder och planera för de två små återstående veckor jag hade kvar av denna resa.

Konferensresan, del 11: Kort gästspel i Alchi.

Även italienarna hade hoppats på att få kunna bege sig till Padam i Zanskar men hade fått lägga om sina planer fullständigt. De var tretton stycken, allesammans från norra Italien, den trevligaste från Bellinzona, medan endast ett par var från Florens, som var sjukast av dem alla. De flesta var ovana vid höga höjder, och olika höjdsjukdomar och magsjukdomar hade gått omkring bland dem som löpande epidemier, så att de vid sitt sista frukostbord före sitt uppbrott från Lamayuru mest bara bytte mediciner med varandra. Ändå var de vid gott humör, hjärtliga och trevliga, som italienare i allmänhet är. En av dem sade, när hon erbjöds bilskjuts till Themisgam, att "om jag ska dö vill jag dö stående," (florentinskan.)

Själv gick jag på min dagstur med Daniel från Australien till Wanla. Vädret var idealiskt. Det förekom moln, så att solen inte gassade ihjäl oss under ökenvandringen. Det tog 130 minuter dit (ner till 3200 meters nivå) och 136 minuter tillbaka (till 3450 meters nivå) med Prinkitipasset på vägen på 3700 meter. Med klosterbesök och vilopaus i Wanla tog hela utflykten knappt sex timmar. Vi hade tillryggalagt cirka 35 km på vad som borde ha tagit ett minimum av sju timmar (enligt boken) som för oss tagit 4_. Daniel hade schweiziska föräldrar, hade varit mycket i Schweiz, talade tyska bra och hade en bror i Stockholm, varför båda hans föräldrar lärt sig svenska. Endast han själv kunde inte svenska, fastän han gjort Vätternrundan och varit mycket i Sverige. Han var liten och pigg, mycket glad av sig, en stor skämtare, fenomenal på att hoppa, och vi höll i princip perfekt jämna steg med varandra. Jag hade inte kunnat få en bättre utflyktskamrat.

Vi fortsatte tala om hans resor i Orienten. Han hade i Iran fått en inbjudan till Irak men artigt tackat nej. I de trakterna utgav han sig hellre för schweizare än för australiensare, då Australien skickat trupper att hjälpa upp Bush i Irak. Han menade om Irak, att Amerika borde ha dragit sig ut därifrån för länge sen och att de nu inte längre kunde göra det. Om de gjorde det skulle det bli inbördeskrig, och om de inte gjorde det skulle det ändå bli inbördeskrig. Läget kunde inte bli värre, och ändå blev det värre hela tiden.

Senare på eftermiddagen tog jag en liten tur ner till "Moon Place Café" två kilometer från Lamayuru med storslagen utsikt över "havslandskapet" av sandstensformationer som såg ut som ett gigantiskt böljande forsande hav fastän det

bara var sten. Mitt värddpar var där. Det visade sig, att det var de som hade byggt det, väldigt få hade tills vidare frekventerat detta helt nya ställe som ännu saknade mycket, mest grönska och blommor, varför det gjorde ett ganska sterilt intryck. Det skulle bli bättre till nästa år. Det lilla gårdshuset vid deras hotell, som jag en gång sovit i, hade de plockat sönder bit för bit och återuppbyggt här.

De hade en del nyheter att berätta. Vägen till Leh var nu öppen, men vägen till Padam skulle förbli stängd i ytterligare 5-6 dagar. Det avgjorde mitt öde. Det var bara att småningom bege sig tillbaka till Leh (via Alchi för två dagar) och där fortsätta följa med utvecklingen.

När jag återvände upp till klostret till kvällen hade det kommit en ny jättelik italiensk trupp på besök. De var oräkneliga.

Jag hade en sista middag med Daniel innan det var dags att knyta sig i eget rum med egen säng. På morgonen hade jag turen att få följa med två unga franska par i sin jeep till Alchi i stället för att få vänta på bussen. Vi kom fram redan halv 11. Fransmännen skulle bara se sig om i Alchi för att sedan samma dag besöka Likir och fortsätta till Leh. För deras del var det alltså bara ett ytligt besök, men de var mycket trevliga och positiva. Paren hette Yann och Emilie samt Astrid och Didier och var alla fyra från Marseilles.

Jag tog in på Choskor som vanligt, båda parterna av mitt värddpar var hemma och kände igen mig genast, men mitt gamla billiga rum (för 150 förra året) var borta och skulle bli kök. I stället erbjöds jag ett liknande för 250 som jag lyckades få ner till 200. Det gick an för en natt.

Alchi överraskade mig med att ha ett fungerande cybercafé. Så turistiskt hade det blivit. Centralplatsen var ett enda konglomerat av jeepar. Jag prövade cybercaféet och hade precis blivit färdig med ett långt brev efter tjugo minuter när uppkopplingen bröts och datorn måste startas om. Mitt långa utförliga brev var förlorat i *cyberspace*. Det hade precis hunnit bli färdigt för att sändas. Jag gav datorn en andra chans men kontakten bröts igen, och då gav jag upp och vägrade betala för de sista förlorade 25 minuternas förlorade arbete.

Också vädret blev sämre igen, och under eftermiddagen kom det en liten regnskur. Vädret var inte alls att lita på ännu. Allt detta bidrog till mitt beslut att återvända till Leh redan i morgon.

(I nästa nummer: *Tillbaka i Leh – en eftermiddag med överste Wangdus.*)

Lycklig resa med komplikationer, del 20: Farväl till Ladakh.

Det gällde att hinna med mycket den sista dagen i Leh. Min bussbiljett kunde inte inlösas förrän klockan 12, vilket hotade förstöra hela dagsprogrammet. Emellertid löstes den smidigt, och jag skyndade mig genast därefter att besöka min vän längst bort i dalen, som bjöd på lunch. Senast han hade bjudit på lunch hade hans far fortfarande levat som då var 83 år. Det hade varit för fyra år sedan.

Han ville nödvändigt bygga en bastu och bad mig försöka skaffa honom en ritning med alla detaljer om en vedugn. Jag menade att det var säkrast att få en sådan från Finland och lovade honom att göra vad jag kunde. Han hade faktiskt bett mig om detta redan i föl.

Ali Rahi, som numera arbetade på Lung-Se-Jung, hade som vanligt mycket intressant att berätta. Säsongen hade varit god om man bortsåg från juli, som hade varit botten, medan augusti hade varit toppen trots den minskade turismen. Minskningen berodde mest på att *Indian Airways* hade inställt sina dagliga flygningar till Leh till följd av för gamla flygmaskiner, som för säkerhets skull hade jordats. Därför flög nu *Indian Airways* med bara en maskin till Leh några turer i veckan,

medan hela turistbelastningen föll på *Jet Airways*. Detta hade i princip eliminerat all hinduturism till Ladakh då hinduer inte tar bussen till Leh. Dock hade ingen minskning av den västerländska, israeliska eller japanska turismen märkts. Västerlänningar tog gärna bussen två dagar till Leh över tre 5000-meterspass eller den ännu längre vägen över Srinagar.

I juli hade dock vägen blockerats av snöfall och laviner, varför juli varit så misslyckad med just ingen turism alls. Den gode Ali Rahi ämnade nu sluta arbeta för hotellen för att i stället koncentrera sig på sin reseagentur med egen hemsida. Internet fungerar nu så bra i Leh att man kan lita på det.

Själv menade jag att turistsäsongen hade varit idealisk, och jag hade inte saknat hinduturismen alls. Desto mer hade jag i stället njutit av alla de unga vackra västerlänningar som söker sig hit till månlandet bortom världens yttersta berg under strapatser och självuppoffringar för att njuta av bergens frihet och naturen, och de blev vackrare för varje år. Svensson reser till Mallorca och pippiholmarna, men till Ladakh reser bara motsatsen – *the happy few*.

Min vän Mustafa hade avancerat till en bättre butik vid själva basaren. Han kommer från Zanskar, jag frågade honom till råds om Zanskar, men han visste inte mer än jag och kunde inte komplettera mina upplysningar. Det får bli ett nytt försök mot Zanskar nästa gång. Han menade dock att jag gjort rätt när jag skrinlagt mina Zanskarplaner inför ovädret, stormen och kylan i Lamayuru.

Jag hann till och med ett litet besök på mitt favoritkafé "*Gismo*" för att inta min dagliga ranson av bakverk: te med citronkaka. När jag gick därifrån var krogen absolut sprängfylld, och så fort jag lämnat mitt bord invaderades det av ett ivrigt sällskap.

Min avskedsmiddag med min ladakhiska familj intogs i köket i familjär samvaro om nio personer i tre generationer. När jag nu återkommit hit för femte gången i rad (med ett enda års undantag) är jag nästan betraktad som en medlem av familjen och behandlad som sådan, och jag måste erkänna att säkerheten i att ha en nästan egen familj högst upp i Himalaya inom den tibetanska kultursfären är en oskattbar glädjekälla som det inte känns som en förpliktelse att förnya och aktualisera varje år utan mera blott som ett sant och ett kärt nöje. De avfirade mig med en katasjal (vit sidenscarf, den högsta tibetanska ärebetygelsen,) och vi hoppades alla att få återses igen nästa år i vanlig ordning.

De frågade mig vad jag tyckte om min Ladakhresa i år, och jag kunde bara säga som det var: att mina Ladakhresor varje gång tycktes överträffa sig själva. Den här var nog definitivt den lyckligaste trots alla kriser med förkylningar och översvämningar i beaktande av allt vad jag fått uträttat och de många ovanligt lyckade mötena med både nya och gamla bekantskaper. Kort sagt, Ladakh och dess människor hade kommit närmare mitt hjärta än någonsin.

(I nästa nummer: *Snöstorm vid Baralacha La.*)

Jubileumsresan, del 18: Upplösningen.

Jag kom att ha mycket att göra med mina tre gracer från Kent under de sista dagarna i Dharamsala, men slutligen tog de bussen till Dehra Dun för att fortsätta till Varanasi, två av dem, medan den tredje, den trevligaste och klokaste, Vicky, skulle stanna i Rishikesh, ett klokt beslut, då Rishikesh bara är till godo, medan Varanasi är väldigt mycket både för och emot. Med deras avfärd blev jag tämligen ensam i Dharamsala, ehuru det fortfarande minsann fanns västerlänningar kvar tillräckligt, men ingen som jag kände eller kände för att lära känna.

De sista tre dagarna i Dharamsala blev kallare för varje dag, och varje natt frös jag benen av mig och måste stiga upp klockan fyra för att dra på mig byxor och sockor. När de tre gracerna från Kent avreste fick jag överta ett täcke från deras rum, vilket räddade min sista natt, den enda då jag slapp frysa och kunde sova ut ordentligt, vilket var viktigt, då nästa natt skulle tillbringas i nattbuss till Delhi.

Varje morgon tog jag min morgonpromenad upp till Triund. Där var redan minusgrader på nätterna, och Lakka fanns inte vid *Snow Line*, varför jag avstod från att fortsätta dit. Vinden var isande kylig, så man kunde inte ens stanna länge vid Triund. Sista morgonen mötte jag ingen på vägen upp, varför jag blev helt ensam där uppe med min unge Biharivän från Bodhgaya. Han lagade åt mig resans sista och godaste omelett. För första gången hade snön då redan börjat lägga sig över bergen (den 28.11), och det hade varit tre minusgrader på morgonen. Vintern var på väg.

Naturligtvis var mitt beslut att inte fara till Nepal för att i stället fara till de betydligt kallare Manali och Dharamsala ett kontroversiellt beslut. Manali hade inte alls varit med i programmet, det hade varit en ren improvisation då jag där kunnat sammanträffa med Johannes en tredje och sista gång efter hans senaste uppdragsresa genom Nepal, men det hade visat sig vara en av resans höjdpunkter jämsides med Phudong i Sikkim, en ren lyckträff alltså. I Dharamsala hade det varit varmare, men jag hade ändå där frusit mycket mera.

För att få upp värmen den andra dagen gick jag med de tre gracerna från Kent till Nicks kafé, den bästa och populäraste restaurangen i McLeod Ganj, för att där värma mig med riktig ravioli. Det var dyrt och helt värdelöst, ehuru det smakade hur gott som helst, men portionen var försvinnande liten och helt vegetarisk. Det är svårt att hitta köttrestauranger i Dharamsala. Till slut kompengäddade jag mig med en riktig tibetansk gammal sylta med köttmomos för bara 30 rupier (6 kronor) med mycket chili. Det gjorde susen. Kött med chili var den rätta medicinen mot kylan.

På *Tara Café* träffade jag ett ungt trevligt engelskt par som tillbringat månader med att bara drakflyga. De tänkte sig ner till Nepal för att fortsätta drakflygningen ovanför Pokhara. De menade att maoisterna i Nepal nu lagt ner sina vapen och att Nepal var på rätt väg. Jag hoppades de hade rätt, men de bekräftade i mångt och mycket Johannes rapporter om utvecklingen. De menade även att Indien var ett av världens säkraste länder att resa i numera medan praktiskt taget alla tredje världens länder fortfarande var livsfarliga. Indien hade bidragit mycket till den diplomatiska offensiven i Nepal, som kanske nu så småningom skulle slå följe med Indien i bättre säkerhet för utsatta resenärer.

Vilket för mig tillbaka till min sista samvaro med Johannes i Manali. Då han är den mest professionella teolog jag känner var jag tvungen att klämma honom lite grann på den punkten. Vad menade han om hinduismen, buddhismen, kristendomen och islam idag?

"Man kommer inte ifrån det. Hinduismen är äldst och kom väl från början närmast sanningen, som den försökt åskådliggöra i de 108 Upanishaderna från ungefär samma tid som Gamla Testamentet och Homeros slutredigerades. Hinduismens Gudskoncept skiljer sig helt från det mosaiska då Upanishaderna mest består av ren extatisk poesi och nästan bara beskriver gudomen i positiva ordalag som kärlek, skönhet och skapelse. Där finns ingenting av Moses hårda maskulinitet med svartsjuka, våld och vedergällning som ständiga verbala gissel. Hinduismen har från början en feministisk sida av gudomen som judendomen och islam helt har missat. Till och med den store och av hela världen högt respekterade hinduisten Ramakrishna på 1800-talet var en del av sitt liv transvestit bara för att komma den kvinnliga sidan av gudomen närmare.

Buddhismen är helt och hållet ett barn av hinduismen, vars tolerans den för vidare och utvecklar och rationaliserar till att spränga alla samhälleliga och sociala gränser. Buddhismen har aldrig förnekat något i hinduismen utom dess sociala

kastväsen, och hinduismen har alltid helhjärtat omfattat buddhismen som en del av sig själv. Liksom Krishna är Vishnus åttonde *avatar* (reinkarnation) är ju Buddha hans nionde och Kristus kanske hans tionde.

Därmed menar jag direkt att kristendomen är lika mycket ett barn av buddhismen och hinduismen som buddhismen är det av hinduismen. Jesus måste ha lärt sig det mesta i Indien och efter att ha genomfört sin huvuduppgift i Israel som det närmaste Messias någon någonsin har kommit och överlevt korsfästelsen återvänt till Indien och Kashmir, kanske ända till Ladakh, för sin ålderdom. Att hans grav i Srinagar inte skulle ha varit hans har ingen kunnat bevisa. Talrika skrifter och inskrifter i Persien och Indien bekräftar hans verksamhet i Indien. Det klaraste beviset för att han överlevde korsfästelsen är svepningen i Turin, vars avbildning med blod och allt, med törnekronesår i huvudet och spjutsår i sidan och spiksår i händer och fötter bara kan ha kommit till av en levande, blödande och svettande människa. Väl medvetna om att svepningens vittnesbörd faktiskt kullkastade uppståndelsemyten försökte man på 80-talet genom förfalskning av bevis hävda att svepningen bara var 700 år gammal och en förfalskning, men alla svepningens äktheter kullkastade förfalskarnas klåparmödor. Svepningen bevisar Jesus som historisk person som levde efter korsfästelsen.

Vad man däremot bör avfärda är tre stora parasiter som av egen fåfänga försökt göra allt för att förstöra kristendomen, nämligen Paulus, Muhammed och Martin Luther. Alla tre förstörde toleransens religion med dogmer. Ta bort Paulus, Muhammed och Martin Luther med alla konsekvenserna av deras påfund, och man skall finna en ren universell acceptabel toleransens religion som passar alla, där kristendomen skall framstå som ingenting annat än en variation och utveckling av buddhismen och hinduismen."

"Men det är en stor skillnad mellan kristendomen och buddhismen-hinduismen," invände jag, "och det är att kristendomen förträngt läran om metempsykosis och karma."

"Förträngt är rätta ordet, ty kristendomen var inte alls stängd för de lärorna under de första århundradena. Liksom Pythagoras och Platon omfattade även Origenes reinkarnationstanken, som för resten även framhöll det naturliga problemet med Jesu lik och uppståndelsen, att 'lik blöder inte'. Inte förrän på 500-talet förträngdes reinkarnationsläran genom ett koncilium i Konstantinopel. Den som genomdrev denna tvärnitning av kristendomen var ingen mindre än kejsarinnan Theodora, tidigare prostituerad kurtisan med en lång bana bakom sig av skändliga brott och intriger. Hon ville inte höra talas om att man kunde få igen i ett senare liv för vad man förbrutit under detta, så hon framtvingade en bannlysning av all förkunnelse av reinkarnation och karma såsom heresier, och kyrkan föll för det. Därför kunde sedan islam ta över så lätt, då dess förkunnelse av att Jesus aldrig dött på korset var betydligt lättare att acceptera än den då etablerade statskyrkans förkunnelse av köttets uppståndelse, arvsynd och helvete. Över huvud taget har österlandets kristna aldrig accepterat Paulus och därför alltid kommit närmare urkristendomens ideal än den katolska kyrkan och protestantismen."

Den sista natten i Indien blev den värsta, då nattbussresan från Dharamsala till Delhi blev i kallaste laget, men man kom trots allt levande fram.

Hemresan blev en thriller, då flyget i Delhi blev försenat och jag bara hade en timmes byte i Frankfurt. Jag hade en halvtimme på mig i Frankfurts mastodontflygplats att förflytta mig från sektor A till B och skaffa boardingkort på vägen. Till slut blev jag insläppt i sektor B utan boardingkort. Även Göteborgsflyget var lyckligtvis 20 minuter försenat, man hade fått byta plan och *gate* i sista minuten, och tack vare det hann jag till planet och fick jag med mig allt bagage. Följaktligen slog jag ner i Göteborg bara nio timmar efter att ha lyft i Delhi, vilket faktiskt var nytt rekord.

Redan i Frankfurt låg det frost och snö fläckvis på marken, men i Göteborg var vintern förhärslande då allt var vitt överallt. Det kunde inte bli vackrare. Men redan klockan 2 såg skymningen ut som klockan 5 i Indien, och där märktes skillnaden mellan det varma goda generösa och välvilliga Indien, ett av världens säkraste länder att resa i, och det kalla, stela, stränga och småaktiga Sverige, där jag i brevlådan fann väntande på mig tre refuseringar, två indrivningskrav med straffavgifter och en syndafloed av räkningar och ansträngt fjantig julreklam. Jag hade ingenting annat att se fram emot i Göteborg än tre månader av hårt arbete.

Jag hade lämnat ett glädjesprudlande Indien jublande av börsyra med *all time high*. Min kostnad för fem veckor hade varit 195 pund (inte fullt 3000 kronor), och hade jag valt Aeroflot hade jag klarat mig med sammanlagt 8500. 1995 hade samma resa kostat 7500. Nu valde jag ett dyrare flygbolag för att slippa sitta 12 timmar på Moskväs tröstlösa flygfält och fått en extra vecka i Indien på köpet, men fastän slutsumman blev min dyraste Indienresa någonsin (faktiskt dyrare än Kashmir 1999) hade jag ändå kommit undan billigt och med den äran.

Första Advent, 2005.

Göteborg 12.9.2007

www.fritenkaren.se